

فقه سیاست خارجی و روابط بین‌الملل

دیپلماسی و رفتار سیاسی

قاسم شبان‌نیا، رکن‌آبادی

دانشیار مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام

با نظارت علمی:

حسین ارجینی

www.ketab.ir

شماره ردیف ۱۶۸۲

علوم سیاسی - ۸۶

۱۴۰۳-۱۵

فقه سیاست خارجی و روابط بین الملل: دیپلماسی و رفتار سیاسی | قاسم شبان‌نیا، رکن‌آبادی
 ناشر: انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام | ویراستار: سیدمحمدسجاد فتاحی
 طرح جلد: امین محمدلو | چاپ یکم بهار ۱۴۰۳ | شمارگان: ۳۰۰ | چاپکو | قیمت: ۱۱۰۰۰۰ تومان

<p>WWW.HATIF.IR @HATIF.IR</p>	<p>قم، خیابان شهدا، کوی ۲۴، پلاک ۳۸، کدپستی: ۳۷۱۸۵۱۶۱۱۶ تلفن: ۰۲۵۳۷۷۴۲۳۲۶</p>	
-----------------------------------	--	---

سرشناسه : شبان‌نیا، رکن‌آبادی، قاسم، ۱۳۵۱ -
 عنوان و نام پدیدآور : فقه سیاست خارجی و روابط بین‌الملل: دیپلماسی و رفتار سیاسی / تألیف قاسم شبان‌نیا، رکن‌آبادی؛ با نظارت علمی حسین ارجینی.
 مشخصات نشر : قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام، انتشارات، ۱۴۰۲.
 مشخصات ظاهری : ۱۵۲ ص، ۱۴/۱۴×۲۱/۲ م.
 فروست : انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام؛ ۱۶۸۲: علوم سیاسی؛ ۸۶
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۴۴۴-۲۳۳-۷
 وضعیت فهرست‌نویسی : فیبا.
 یادداشت : کتابنامه:ص [۱۳۱]-۱۵۰.
 یادداشت : نمایه.
 موضوع : اسلام و روابط بین‌المللی (فقه).
 international relations (Islamic law) Islam and
 علوم سیاسی (فقه).
 Political science (Islamic law)
 دیپلماسی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام.
 Diplomacy -- Religious aspects -- Islam
 شناسه افزوده : ارجینی، حسین، ۱۳۵۲ -
 شناسه افزوده : مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام، انتشارات.
 رده‌بندی کنگره : BP۲۳۱
 رده‌بندی دیوبی : ۳۸۲۲/۲۹۷
 شماره کتاب‌شناسی ملی : ۹۲۵۴۵۰۹
 همه حقوق برای ناشر محفوظ است

فهرست مطالب

۹ مقدمهٔ معاونت پژوهش

۱۳ مقدمه

فصل اول

انبار و روش‌های دیپلماتیک

۱۸ ۱. شناسایی

۱۸ الف) مفهوم و ماهیت شناسایی

۲۰ ب) شیوه‌های شناسایی

۲۲ ج) فقه و مسئلهٔ شناسایی

۲۲ ۱) مشروعیت شناسایی کشورها در اسلام

۲۶ ۲) تأثیرپذیری حکم فقهی شناسایی از شرایط محیطی

۲۹ ۲. مذاکره

۲۹ الف) مفهوم و ماهیت مذاکره

۳۲ ب) فقه و مذاکره

۳۲ ۱) مشروعیت فقهی مذاکره

۳۳ الف) ادلهٔ عقلی

۳۳ اول. لزوم جلب مصلحت و دفع ضرر

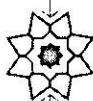
۳۴ دوم. ضرورت حفظ نظام

سوم. مشروعیت انعقاد معاهدات با دیگر دولت‌ها مستلزم

۳۵ مشروعیت مذاکره

- ۳۵ (ب) ادله نقلی
- ۳۵ اول. قرآن کریم
- ۳۹ دوم. سنت و سیره
- ۴۳ (۲) اصول و ضوابط فقهی حاکم بر مذاکره
- ۴۳ الف) ورود به مذاکرات از موضع قدرت و عزت
- ۴۶ ب) شناخت دقیق طرف دیگر مذاکره
- ۴۷ ج) تأکید بر مشترکات
- ۴۹ د) حفظ هوشیاری در برابر فریب کاری دشمن
- ۴۹ هـ) خوش بین نبودن به دشمن
- ۵۰ و) کوچک نشمردن دشمن
- ۵۲ ز) موقعیت شناسی در برابر دشمن
- ۵۲ ح) کتمان دشمنی
- ۵۳ ط) عدم تأثیرپذیری و خودباختگی در حین مذاکرات
- ۵۵ ی) انعطاف و نرمش در عین صلابت
- ک) بهره گیری از کلمات وزین و پرهیز از سخنان تحریک کننده
و تحقیرکننده ۵۷ <
- ۵۸ ل) توجه به قوانین و آداب و رسوم دولت پذیرنده
- ۶۲ م) صبر و تحمل در برابر گفته های ناروای طرف مقابل
- ۶۲ ن) اعمال اختیارات در محدوده قلمرو مسئولیت
- ۶۳ س) مکتوب کردن نتایج مذاکرات
- ۶۵ ۳. معاهده
- ۶۵ الف) مفهوم و ماهیت معاهده
- ۶۶ ب) انواع معاهده
- ۶۷ ج) فقه و معاهده
- ۶۷ ا) مشروعیت فقهی معاهده
- ۶۷ الف) آیات قرآن
- ۷۲ ب) سنت و سیره معصومین علیهم السلام

۷۳ اصول و ضوابط فقهی معاهده
۷۳ الف) رضایت طرفین معاهده
۷۴ ب) صریح بودن مفاد معاهده
۷۵ ج) مغایرت نداشتن انعقاد معاهده با مصالح مسلمانان
۷۶ د) عدم مغایرت بندهای معاهده با موازین شرع
۷۷ ه) عدم مغایرت مفاد معاهده با رسالت جهانی اسلام
۷۷ و) تأیید معاهده توسط حاکم اسلامی
۷۸ ز) ضرورت عمل به مفاد معاهده حتی توسط امام بعد
۷۹ ح) ضرورت عمل به شروط ضمن معاهده
۷۹ ط) جواز فسخ معاهده در صورت نقض پیمان از سوی طرف
۷۹ مقابل
۸۱ جمع‌بندی

فصل دوم

شرایط فرستادگان و نمایندگان سیاسی

۸۴ ۱. برخورداری از تقوا و ایمان مستحکم
۸۵ ۲. برخورداری از روحیه صبر و صلابت
۸۶ ۳. اعتقاد به احکام و موازین اسلام و ترک اعمال خلاف شرع
۸۸ ۴. کیاست و بصیرت
۹۲ ۵. برخورداری از تخصص لازم
۹۳ ۶. آشنا با آداب، رسوم و زبان طرف مقابل
۹۴ ۷. برخورداری فرستادگان سیاسی از اعتبار لازم نزد طرف دیگر
۹۵ ۸. برخورداری از روحیه شجاعت و جسارت
۹۵ ۹. امانت‌داری و صداقت در انجام وظیفه
۹۷ ۱۰. برخورداری از جذابیت شخصیتی
۱۰۰ ۱۱. فصاحت و بلاغت
۱۰۱ جمع‌بندی

فصل سوم

مصونیت‌های فرستادگان و نمایندگان سیاسی

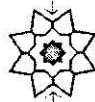
۱. مبنای فقهی مصونیت دیپلماتیک ۱۰۵
۲. انواع مصونیت‌ها در فقه اسلامی ۱۱۲
- الف) مصونیت جانی ۱۱۲
- ب) مصونیت مالی ۱۱۷
- ج) مصونیت اماکن ۱۲۴
۳. استثنائات مصونیت‌های دیپلماتیک ۱۲۷
- الف) خوف از خیانت ۱۲۹
- ب) نقض عهد ۱۲۹
- ج) جاسوسی ۱۳۰
۴. مصونیت وابستگان فرستادگان سیاسی ۱۳۳
- جمع‌بندی ۱۳۴
- نتیجه‌گیری ۱۳۶
- فهرست منابع ۱۴۱
- الف) منابع عربی ۱۴۱
- ب) منابع فارسی: ۱۴۸
- نمایه‌ها ۱۵۱

www.ketab.ir

مقدمهٔ معاونت پژوهش

حقیقت اصیل‌ترین، جاودانه‌ترین و زیباترین راز هستی و نیاز آدمی است که سلسلهٔ مؤمنان و عالمان صادق چه جان‌ها که در راه آن نباخته، و جاهلان و باطل‌پرستان چه توطئه‌ها و ترفندها که برای محو و مسخ آن نساخته‌اند. چه تلخ‌واقعیتی است مظلومیت حقیقت، و چه شیرین حقیقتی است این واقعیت که در مصاف همیشگی حق و باطل، حق سربلند و سرفراز است و باطل از بین‌رفتنی و نگوئسار. این والا و بالانشینی حقیقت، گذشته از سرشت حق، وام‌دار کوشش‌های خالصانه و پایان‌ناپذیر حقیقت‌جویانی است که در عرصهٔ نظر و عمل کمر همت محکم بسته و از دام و دانهٔ دنیا رسته‌اند، و در این میان، نقش و تأثیر ادیان و پیامبران الهی، و به‌ویژه اسلام و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و جانشینان برحق و گرامی علیهم السلام، برجسته‌ترین است.

دانشمندان نام‌آور شیعه رسالت خطیر و بی‌نظیر خویش را بهره‌گیری از عقل و نقل و غوص در دریای معارف قرآن و برگرفتن گوهر ناب حقیقت از سیرهٔ آن پیشوایان و عرضهٔ آن به عالم بشری و دفاع جانانه در برابر هجوم ظلمت‌پرستان حقیقت‌گریز دانسته و در این راه دیده‌ها سوده و جان‌ها فرسوده‌اند. اکنون در عصر بحران معنویت که دشمنان حقیقت و آدمیت هر لحظه با تولید و انتشارِ فزون از شمارِ آثار نوشتاری و دیداری و به‌کارگیری انواع ابزارهای پیشرفتهٔ سخت‌افزاری و نرم‌افزاری در عرصه‌های گوناگون برای سیطره بر جهان می‌کوشند، رسالت حقیقت‌خواهان و اندیشمندان حوزوی و دانشگاهی، به‌ویژه عالمان دین، بس عظیم‌تر و سخت‌دشووارتر است.

در جهان تشیع، پژوهشگران حوزوی در علوم فلسفی و کلامی، تفسیری و حدیثی، فقهی و اصولی و نظایر آن کارنامه درخشانی دارند، و تأملات ایشان بر تارک پژوهش‌های اسلامی می‌درخشد. در زمینه علوم طبیعی و تجربی و فناوری‌های جدید نیز پژوهشگران ما تلاش‌هایی چشمگیر کرده، گام‌هایی نویدبخش برداشته و به جایگاه درخور خویش در جهان نزدیک شده‌اند، و می‌روند تا با فعالیت‌های روزافزونشان مقام شایسته خویش را در صحنه علمی بین‌المللی باز یابند. ولی در قلمرو پژوهش‌های علوم اجتماعی و انسانی تلاش‌های دانشمندان این مرز و بوم آن‌گونه که شایسته نظام اسلامی است به بار ننشسته، و آن‌گاه به ترجمه و اقتباس نظریات دیگران بسنده کرده‌اند. در این زمینه کمتر می‌توان رد پای ابتکارات و به‌ویژه خلاقیت‌های برخاسته از مبانی اسلامی را یافت و تا رسیدن به منزلت مطلوب راهی طولانی و پرچالش در پیش است. از این روی، افزون بر استنباط، استخراج، تفسیر و تبیین آموزه‌های دینی و سازماندهی معارف اسلامی، کاوش در مسائل علوم انسانی و اجتماعی از دیدگاه اسلامی و تبیین آنها از مهم‌ترین اهداف اولویت‌های مؤسسات علمی به‌ویژه مراکز پژوهشی حوزه‌های علمیه است.

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام در پرتو تأییدات رهبر کبیر انقلاب اسلامی و حمایت‌های بی‌دریغ خلف صالح وی، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای علیه السلام از آغاز تأسیس بر اساس سیاست‌ها و اهداف ترسیم‌شده از سوی حضرت آیت‌الله محمدتقی مصباح علیه السلام به امر پژوهش‌های علمی و دینی اهتمام داشته و در مسیر برآوردن نیازهای فکری و دینی جامعه، به پژوهش‌های بنیادی، راهبردی و کاربردی پرداخته است. معاونت پژوهش مؤسسه برای تحقق این مهم، افزون بر برنامه‌ریزی و هدایت دانش‌پژوهان و پژوهشگران، در زمینه نشر آثار محققان نیز کوشیده و بحمدالله تاکنون آثار ارزنده‌ای را در حد توان خود به جامعه اسلامی تقدیم کرده است.

کتاب پیش روی، پژوهشی است در قلمرو فقه سیاسی که با تلاش پژوهشگر ارجمند، حجت الاسلام والمسلمین دکتر قاسم شبان‌نیا، رکن‌آبادی نگارش یافته است. هدف اصلی نویسنده، ارائه چهارچوب فقهی برای تحلیل روابط بین‌الملل و سیاست خارجی دولت اسلامی است.

معاونت پژوهش از مؤلف محترم و حجت الاسلام والمسلمین دکتر حسین ارجینی که با نظارت، مطالعه و ارائه نظرهای سودمندشان، بر اتقان و غنای اثر افزوده‌اند، صمیمانه سپاسگزاری می‌کند و توفیق روزافزون ایشان را از خداوند مَنَّان خواستار است.

معاونت پژوهش

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام

